

LA FRANCE ECONOMIQUE 1959, Revue d'économie politique Juillet -
Octobre Nos 4 - 5, 1960 SIREY, Paris. 573 - 925 sayfa 20 N. F.

Revue d'économie politique», geçen yıllarda olduğu gibi bu yıl da, 3 - 4 sayılarını Fransız ekonomisinin bir evvelki yıla ait iktisadî tahlil ve kroniğine hasretmiştir. Ekonominin muhtelif sektörlerini kavrayan «1959 yılı Fransız ekonomisi» mezkûr Dergiden ayrı olarak Sirey yayınları arasında çıkmıştır. Aşağıda bu kitabın ana hatlarını çizmeğe gayret edeceğiz.

Bilindiği gibi «Revue d'économie politique» 1951 yılından itibaren devamlı olarak iktisat yıllıkları yayınlamakta ve bu yıllıklar 1948 - 1959 devresini içine almaktadır. Fransız ekonomisinin tamamının veya bazı sektörlerinin harb sonrası devrede geçirdiği gelişmelerle bugünkü durumu, dünya ekonomisi içindeki yeri ve bilhassa büyük devletlerle olan münasebetleri hakkında çok kıymetli bilgi ve tahliller ihtiva eden bu yıllıklar, muhakkaki iktisat literatüründe önemli bir yer işgal etmektedirler.

H. Guitton'un bir ön sözü ile başlayan yıllık, beş ana kısımda (genel veriler, para ve maliye, istihsal, ticaret ve nakliye ve sosyal meseleler) toplanmış 19 kronik ve Avrupa ve Dünya konjonktürü içinde Fransa konjonktürünü inceleyen netice kısmından teşekkül etmektedir. Bu suretle Fransanın nüfus meselesinden dünya konjonktürüne giden geleneksel tetkik sistemine sadık kalmıştır.

Fransız ekonomisinin son 15 yıllık değişmelerine bir göz atacak olursak enflasyon devrelerinin arkasından iyi temin edilememiş istikrar devrelerinin geldiği bunu ise, yeni enflasyonların takibettiği ve böylece bir yarışmanın devam edegeldiği müşahade edilir. Memnuniyeti mucib bir husus varsa, onun da, bu devamlı istikrarsızlıklar içinde ekonominin devamlı bir gelişme gösterdiğidir. Fransanın, 1939 danberi devamlı harb içinde bulunduğu (2. Dünya Harbi, Hindi Çini Harbi ve nihayet Cezayir Harbi) nazara alınırsa iktisadî sahada elde ettiği başarıların önemi bir kat daha artar. Harbi müteakip kendini gösteren süratli fiyat yükselmeleri, dış ticaret açıkları ve gelirlerdeki istikrarsızlıklar 1947 yılı sonuna kadar devam etmiştir. 1948 sonbaharında ilk kalkınma hareketi başlamış ve Kore

Harbinin başlamasına kadar devam etmiştir. İtiraf lâzımdır ki bu devrede Fransanın elde ettiği geniş dış yardımların ekonomisine hız vermesinde büyük rolü olmuştur. 1950 yılında Kore Harbinin bir neticesi olarak fiyatlar yeniden yükselmeğe başlamış (% 23) dışticarete ve gelirdeki muvazenesizlik artmıştır. 1952 yılında nisbi bir istikrara kavuşan Fransız ekonomisi 1953 de kalkınmasına hız vermiş 1954 yılındaki büyük politik sarsıntılara rağmen kalkınma devam etmiş fiyatlar istikrarı muhafaza etmiş ve iş hacminde büyük bir gelişme kaydedilmiştir. 1955 yılı Fransanın enflâsyonsuz iktisadî gelişmesini devam ettirdiği son yıl olmuştur. 1956 yılında Cezayir harbinin şiddetlenmesi, iklim şartlarının kötü gitmesi neticesinde ziraat istihsalin azalması, Amerikan yardımlarının azalması, Süveyş kanalının kapatılmasının ekonomi üzerindeki inikaslarının bir neticesi olarak bütçe açıkları tehlikeli bir şekilde artmış; fiyatlar yükümüştür. Bununla beraber refah devam etmiş, istihsal evvelki yıllar ölçüsünde (% 7,6) olmamakla beraber artmağa devam etmiştir (% 4). Fiyat yükselmeleri ve ithalatın artması neticesinde tediye açığının artması 1957 yılında da devam etmiştir. Enflâsyon şiddetlenmiş dahili politikada istikrarsızlık son haddini bulmuştur. Bununla beraber bazı iktisadî faaliyetler genişlemeğe devam ettiğinden ekonomide heyeti umumiyesiyle bir gerileme olmamıştır. 1958 yılında ekonomi politik değışmelerden müstakil bir seyir takibetti. Cezayir isyanı ve onu takibeden hâdiselerin sonunda patlak veren politik kriz de Gaull'ün iktidara gelmesiyle hallolundu ve memlekette politik istikrar sağlanmış oldu. Buna mukabil ekonomi bir gerileme safhasına girdi. Haziran ayından itibaren sınaî istihsaldeki azalma bariz bir hal aldı. Müteakiben de Gaull Hükûmetinin aldığı iktisadî tedbirler ve 1956 yılından beri takibedilmekte olan malî islâhat politikasının neticelerinin alınmağa başlaması ile iktisadî hayatta istikrar sağlanmağa muvaffak olundu. Bu bakımdan 1958 yılı, enflâsyonlu iktisadî inkişaftan istikrarlı ve fakat mutedil bir gerilemeği ihtiva eden politikaya geçiş yılı olmuştur.

Bu kısa izahatla Fransa ekonomisinin 1959 yılına kadar geçirdiği istihaleleri belirttik. Bu suretle okuyucu 1959 Ekonomik yıllığını okurken 1959 yılında elde edilen neticeleri daha iyi değerlendirmek imkânını bulacaktır. Kitabın önsözünde Henri Guitton, Fransız ekonomik yıllıklarında 1959 yılı için elverişli bir yıl olarak bahsedeceklerdir derken, karşılaşılan büyük güçlüklerle rağmen iktisadî alanda elde edilen muvaffakiyet karşısında memnuniyetini izhar etmektedir.

Hükümet istikrarının Fransız politik hayatının altın prensibi haline geldiğini, bu itibarla eski rejimin çok önem verdiği bir takım meselelerin zaruri olarak ikinci plânda kaldığını, müstesna bir adamın prestijinin yokluğu halinde taşınılması güç olacak aksaklıkların örtülebildiğini, Fran-

sanım bir numaralı meselesi olan Cezayir Harbinin 1959 yılında da devam ettiğini vedaha uzun yıllar devam edebileceğini ve bunu ancak de Gaull'ün kuvvetli şahsiyetinin kabul ettirebileceğini belirten Guitton, Fransa'nın politik sahadaki bu yükselişinin ekonomik sahadaki yetersizliklerini maskeleyebileceğini biraz şüphe ile de olsa ifade etmektedir. 1959 yılında enflasyonun durdurulduğunu ve bunun ise çok yavaş da olsa bir iktisadî inkişafı beraber getirdiğini müşahade eden Guitton bunda iki hususun gözönüne alınması lâzım geldiğini : 1 - 1959 yılı malî ıslâhat tedbirlerinin muvaffak olduğu; 2 - Fransız enflasyonunun malî olmayan sebeplerinin de nazara alınarak 27 - 28 Aralık 1958 icraatının 1959 yılındaki muvaffakiyetinin enflasyonu tamamiyle yok edebileceğinin şüpheli olduğunu ifade etmektedir. Guitton'un da belirttiği gibi Kroink yazarları hadiselelerin tetkikinde bu iki esas göz önünde tutmuşlardır.

Yıllık da ilk olarak L. Buguet nin «Nüfus durumu» hakkındaki kroniği yer almaktadır. 1935 - 1959 yılları, hususiyle 1950 den bu yana nüfus hareketlerini tetkik eden Buguet 1959 yılının elverişli bir yıl olduğuna işaret etmektedir. Bunda bilhassa doğum artışlarının büyük bir rolü olmuştur. Doğumların ölümlerden farkı son 8 yılın en yüksek seviyesi olan 325.000 e ulaşmıştır. Aynı artış evlenme ve ölüm nisbetlerinde de kendini göstermiştir. Ölüm nisbetindeki artış hayat şartlarının âğırlaşmasından ziyade Fransız nüfusunda artan ihtiyarlamanın bir neticesidir. Bu yıl için de, son senelerin siyasî hadiselerinin neticesi olarak Tunus ve Fas'tan ana vatana vaki göçlerle Cezayir müslüman işçilerin Fransaya akını neticesinde göç yekûnu 190.000 e ulaşmıştır. Bu suretle Fransa nüfusu 1959 da 515.000 kişi artmıştır.

1958 yılı sonlarına doğru fiyatlarda müşahade edilen istikrar 27 - 28 Aralık devalüasyonun ve hükûmetçe alınan diğer kararların tesirle bozulmuştur.

Ocak 1959 da toptan eşya fiyatları % 5 bir yükseliş kaydettikten sonra bahara doğru düşmeğe başlıyor ve fakat yazın tekrar yükselerek Temmuz da Ocak seviyesini % 2 aşıyor. Kuraklığın bir neticesi olarak bilhassa gıda maddelerinde ki dalgalanmalar daha şiddetli olmuştur. Toptan sınaî mamullerin fiyatlarındaki artış ise mutedil fakat devamlı olmuştur.

Bellibaşlı gıda maddeleri ile sınaî ham madde ve mamul maddeler ve yakacak ve enerji fiyatlarını ayrı ayrı tetkik eden R. Marbot fiyatların genel temayülü ile 1960 yılındaki muhtemel gelişmeleri tesbite gayret etmiştir.

Millî hesapları inceleyen P. Maillet, sabit fiyatlarla gayri safi millî hasılanın ancak (1958 in aynı) % 2 nisbetinde arttığını buna mukabil ih-

racatın % 12 bir artış kaydettiğine işaret etmiştir. Umumiyetle bu yılda diğer memleketlerde de iktisadî hayat canlandığından ihracata müteveccih sanayi kollarında istihsal artışı devam etmiştir. Bu artış Aralık 1958 devalüasyonunun yarattığı imkânlarla 1955-1958 devresi geniş yatırımlarının bir neticesi olarak mevcut olan fazla istihsal kapasitesinin kullanılması ile mümkün olmuştur. Daha sonra millî tasarruf ve istihlâk durumunu tetkik eden Mailet, gayri safi millî hasılanın dağılışında bir değişme vuku bulduğunu, hususî istihlâkin nisbetinin son on yılın en yüksek seviyesine (% 66, 1) ulaştığını ve sermaye terakümünün 1957, 1958 in % 20 Sine mukabil % 18,6 ya düştüğünü hesap etmiştir. Bu umumi mülâhazalardan başka etüd teşebbüslerin istihsalleri, iş ve gelir durumları; sektörlerin istihsalleri, âmme masrafları v.s. hakkında oldukça teferruatlı izah ve tablolar ihtiva etmektedir.

C. Perret nin «Deniz aşırı ülkelerin az gelişmesi ve Fransanın bugünkü politikası» kroniği özel bir alâka ile okunmağa değer. Fransanın deniz aşırı ülkelere hususiyle Cezayire karşı takibettiği politikayı izah eden yazar, bu ülkelerin bugün karşılaştıkları sosyal ve ekonomik meselelere temas etmekte, bilhassa Cezayirin kalkındırılmasını hedef tutan Konstantin plânı hakkında geniş izahat vermektedir. Müslüman halkın kalkınmaya iştirakinin temini için sarfedilen gayretlerin istenilen neticeyi vermediğini; Alger ve Constantin şehirlerinde ve banliyölerinde modern sanayiinin doğduğunu fakat memleket büyük çoğunluğunun asırlık atâletten kurtulamadığını belirterek idarede bir yenilik yapılması lüzumuna işaret etmektedir. Cezayir millî gelirinin son senelerdeki artışında ziraî sektörün hissesi hemen hemen yok gibidir. Filhakika 1955 de 7,16 milyar N. F olan millî gelir 1958 de 9,42 milyar N. F açılmış buna mukabil ziraî sektördeki gelir 1956 2,40 milyar iken 1958 de 2,43 milyara çıkmıştır.

Fransanın deniz aşırı ülkelere yardımı eleman yetiştirilmesi, gelişici bünyelerin harekete geçirilmesi ve etüd ve araştırma açısından tetkik edilmektedir.

Para ve Maliye kısmında C. A. Colliard 1959 malî yılı bütçesinin normal usul haricinde hazırlanarak yürürlüğe girdiğine işaretle «malî mevzuat ve maliye politikasını» üç yönden ele almaktadır: 1959 vergi sistemi; 1959 vergi tekniği ve vergi reformu.

«Büdcce, hazine ve âmme borçları»ni tetkik eden F. Visine, 1959 bütçesini istikrarın en esaslı elemanlarından biri olarak mütalâa etmektedir. Büdcce açığı ile bütçenin gelir ve gider kısımları ve hazinenin durumu ile âmme borçlarına ait ilgi çekici malumatı ihtiva eden kronik ilgi ile okumağa değer. Buna mütemmim olarak H. L. nin «döviz ve kısa vadeli

para piyasası»; J. Noireau'nun «tasarruf sandıkları»; P. Colmet - Deage'in «menkul kıymetler ihracı»; P. Vigreux'nün «kıymetler borsası» ve nihayet J. Fourastié nin «sigortalar» hakkındaki kronikleri geniş istatistiki malûmat ihtiva etmektedir.

F. Houillier'in «ziraî istihsal», H. Palangié nin «sınaî istihsal ve iç ticaret»e ait kroniklerinde 1959 yılında Fransada istihsalin genel şartları, belli başlı ziraî ve sınaî maddelerin istihsalı ile ticarî muamelelerin seyri; istihsalı genişliyen maddelerle geriliyenlerin artış ve gerileme sebepleri; belibaşlı istihsal faktörlerinin gelir ve kârlılık durumları tahlil edilmekte ve istihsal kıymet olarak değerlendirilmektedir.

P. İ. Hoppenot'nun mesken durumu hakkındaki kroniği de dikkatle okumağa değer. Evvelâ Hükûmetin mesken sahasında 1959 yılında aldığı tedbirleri gözden geçiren Hoppenot, 1959 yılında fiilen tamamlanmış mesken sayısı ile (320.000) inşaatına başlanan (318.000) meskenlerin maliyet endişeleri ile Devletten gördükleri yardımların çeşitleri ve bu yardımların nisbetlerine göre tasnifleri tablolar halinde gösterilmektedir. 1958 yılına nisbetle 1959 yılında inşaatı tamamlanmış meskenlerde % 10; inşaatına başlanmamışlarda da % 5 bir artış olduğuna işaret etmekte bunu ise Hükûmetin bundan böyle yıllık mesken inşaatını 300.000 civarında tesbit ettiği şeklinde yorumlanmaktadır. Fransada mesken durumunun islâhı için sarfedilen büyük gayretlerin ve alınan neticelerin esaslı bir tahlilini veren Hoppenot memleketimizin içinde bulunduğu şartlar bakımından hazırlanacak yeni bir mesken politikası için faydalı olabilecek bilgileri vermektedir.

J. Tessedre yıllardanberi açıkla kapanan fransanın tediye blançosunun nasıl fazlalıkla kapandığını incelerken durumun lehe çevrilmesini bilhassa devalüasyonla birlikte alınan tedbirlerin (ihracata direk ve endirek yardımların kaldırılması, ithalatta liberasyonun genişletilmesi, ihracat sanayiinde istihsalin artması, müşterek pazar içinde rekabeti karşılamak için fransız sanayicilerinin gösterdikleri büyük gayretler v.s.) ve frank sahası ile diğer yabancı ülkelere göre ve muhtelif maddeler bakımından yapılan mukayeselerin tetkiki önemle üzerinde durmağa değer. İhracat kalemleri arasında bilhassa A. B. D ne yapılan ihracatta büyük bir gelişme gösteren otomobil sanayiinin durumu oldukça ilgi çekicidir. 1956 yılında A. B. D ne 5.506 otomobil ihraç edilmişken bu miktar 1959 da 178.850 ye yani 80.milyar Fransız frangına ulaşmıştır. Ayrıca Müşterek Pazar muvacehesinde yabancı firmaların Fransada faaliyete geçmesi ve mevcut fransız firmalarına iştirakleri ihracatın artmasında ve ithalatın azalmasında (% 5) müessir olduğu hususuna işaret edilmektedir.

İhracatın genişlemesi ve iktisadî faaliyetlerin canlanması 1959 yılında nakliyatın gelişmesini sağlamıştır. diyen F. Fonlladosa nakliyattaki gelişmeyi evvelâ memleket ölçüsünde sonra da bellibaşlı mıntikalara göre tetkik etmiştir.

Nihayet sosyal meseleler kısmında P. Fournier ücretleri; P. Lassegue işçi hareketleri ve sosyal mevzuat; E. Antonelli sosyal güvenlik meselelerini incelemişlerdir. J-L. Cugiolmi nin 1959 yılı Fransız konjunktürü ile dünya konjunktürü hakkındaki mukayeseli tahlili ve muhtelif memleketlere ait endis ve grafiklerle 1959 Fransız ekonomik yıllığı son buluyor.

Kısaca hülâsasını verdiğimiz «Revue d'économie politique»in Fransanın iktisadî durumuna tahsis ettiği özel sayısını okuyucularımıza hararetle tavsiye ederiz.

Dr. A. Özcan KAYA